

Remissvar avseende betänkandet SOU 2025:25 - Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete

Sammanfattning

Delegationen för migrationsstudier (Delmi) har tagit del av slutbetänkandet. Delmi tillstyrker i huvudsak utredningens förslag och välkomnar ambitionen att minska arbetslivskriminalitet och exploatering. Flera av förslagen har potential att stärka rättssäkerheten för såväl arbetskraftsinvandrare som irreguljära migranter, vilket på sikt kan bidra till ökad tillit, integration och att den svenska arbetsmarknadsmodellen stärks. Därtill lämnar Delmi följande synpunkter på några av utredningens förslag.

Lönelag och rättssäkerhet

Utredningens förslag om en ny lönelag för arbetstagare med arbetstillstånd innebär att avtalsenliga lönevillkor presumeras gälla vid tvist. Detta stärker rättssäkerheten och minskar incitamenten för skuggavtal. Förslaget ligger väl i linje med vad Delmi visat i rapporten *Arbetskraftsinvandring till Sverige från tredjeland* (Delmi 2024:6). Rapporten visar att arbetskraftsinvandrare ofta har svårt att få tillgång till sina avtalsenliga villkor och riskerar exploatering. En lönelag av det slag som föreslås kan därför bidra till ökad rättssäkerhet och en mer hållbar integration av arbetskraftsinvandrare på sikt.

Tillfälliga arbetstillstånd

Förslaget om tidsbegränsade uppehållstillstånd vid tvister om lön- och arbetsvillkor är avgörande för att migrantarbetare ska kunna hävda sina rättigheter. Detta framkom till exempel i Delmis rapport *Det andra utanförskapet* (Delmi 2024:2), som visar att avsaknad av legala vägar att utöva

rättigheter leder till framväxten av ett skuggsamhälle präglat av osäkerhet och exploatering.

Sanktionsavgifter

Införandet av en sanktionsavgift för arbetsgivare som bryter mot villkoren för arbetstillstånd är en nödvändig åtgärd för att minska exploatering. Delmi konstaterar att det vid införandet av en sanktionsavgift finns risk för att vissa arbetsgivare blir mer försiktiga i sin rekrytering av tredjelandsmedborgare. Vi bedömer dock att denna risk är rimlig att acceptera i ljuset av behovet av att motverka arbetskraftsexploatering. Den föreslagna sanktionsavgiften bör inte fungera avskräckande för seriösa företag som behöver tillgodose sina behov av kompetensförsörjning. För att undvika oönskade bieffekter bör implementeringen därför kombineras med tydlig vägledning och transparenta rutiner som underlättar för seriösa arbetsgivare att följa regelverket.

Försörjningsfrågan under tiden en rättslig tvist pågår

Som tidigare nämnt ställer sig Delmi positiv till förslaget att en utlänning kan ansöka om ett tillfälligt uppehållstillstånd under tiden en rättslig tvist pågår om obetalda löner eller arbetsvillkor, i syfte att arbetstagaren ska kunna hävda sina rättigheter utan att riskera av- eller utvisning under processen. Frågan om försörjning under tiden som en rättslig tvist pågår är dock otillräckligt belyst i betänkandet. Bristande försörjningsmöjligheter är en central faktor bakom utsatthet och exploatering. Mot bakgrund av detta bör det klargöras hur tillfälliga uppehållstillstånd kopplas till socialförsäkrings- och biståndsrättigheter.

Detta remissvar har beslutats av ordförande Joakim Palme efter föredragning av utredningssekreterare Pinar Aslan Akay och bitr. kanslichef Henrik Malm Lindberg.

Joakim Palme

Pinar Aslan Akay

Henrik Malm Lindberg